Valiokunnan mietintö TaVM 26/2025 vp– K 19/2025 vp

Talousvaliokunta

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2024

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2024 (K 19/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- pankkivaltuuston puheenjohtaja Antti Lindtman
- pääjohtaja Olli Rehn, Suomen Pankki
- johtokunnan neuvonantaja, pankkivaltuuston sihteeri Kimmo Virolainen, Suomen Pankki
- vanhempi juristi, pankkivaltuuston sihteeri Anne Hedman, Suomen Pankki
- johtokunnan neuvonantaja Essi Eerola, Suomen Pankki
- johtokunnan neuvonantaja Meri Obstbaum, Suomen Pankki
- osastopäällikkö Päivi Heikkinen, Suomen Pankki
- osastopäällikkö Elisa Newby, Suomen Pankki
- toimistopäällikkö Helinä Laakkonen, Suomen Pankki
- viestintäpäällikkö Iina Lario, Suomen Pankki
- johtaja Tero Kurenmaa, Finanssivalvonta
- ryhmäpäällikkö Antti Pärnänen, Finanssivalvonta
- finanssineuvos, yksikön päällikkö Reima Letto, valtiovarainministeriö
- johtava juristi Aleksi Kaakinen, Finanssiala ry
- valtiotieteen tohtori Vesa Vihriälä

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleisiä huomioita toimintaympäristöstä

Pankkivaltuuston kertomus käsittelee laajasti Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toimintaa kertomusvuonna, jolloin geopoliittiset jännitteet edelleen hallitsivat maailmantaloutta ja kansainvälistä yhteistyötä. EU:n ja Suomen näkökulmasta taloudellisen toimintaympäristön epävarmuudet ja haasteet liittyivät muun muassa Venäjän hyökkäyssotaan ja sen synnyttämään tarpeeseen vahvistaa Euroopan yhteistä puolustusta sekä Yhdysvaltojen tullien korotuksiin ja niillä uhkailuun.

Epävakaan toimintaympäristön aiheuttamista haasteista huolimatta Suomen pankki-, eläke- ja vakuutussektorin vakavaraisuus säilyi vahvana. Myös kotimaisten rahastojen rahastopääomat olivat elokuussa 2024 korkeammalla tasolla kuin vuoden alussa. Avointen kiinteistörahastojen tilanne jatkui kuitenkin vaikeana.

Suomen Pankin tulos oli kertomusvuonna negatiivinen. Tappiot syntyivät siitä, että Suomen Pankki sai sijoituksilleen (erityisesti valtion velkakirjat) alhaisempaa tuottoa kuin mitä se maksoi pankkien talletuksille keskuspankissa. Pankkivaltuuston kertomuksessa todetaan, että tappiolliseen tulokseen on varauduttu hyvin, eikä se vaikuta rahapolitiikkaan tai Suomen Pankin toimintaan.

Talousvaliokunta katsoo, että kertomus ja sen liitteenä olevat asiantuntijakirjoitukset kuvaavat kattavasti Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toimintaa sekä niiden toimintaympäristön näkökulmasta keskeisiä erityisteemoja.

Inflaatiokehitys vuonna 2024 sekä Euroopan keskuspankin rahapolitiikan vaikutukset Suomen talouteen

Pidettyään talletuskoron neljän prosentin tasolla vuoden 2023 syyskuusta lähtien Euroopan keskuspankki aloitti ohjauskorkojen laskut kesäkuussa 2024 ja jatkoi koronlaskuja asteittain niin, että vuoden 2024 lopussa talletuskorko oli 3 prosenttia.

Euroopan keskuspankin rahapoliittiset päätökset keskittyivät siihen, että inflaatio saatiin vakautettua noin kahden prosentin tasolle. EKP:n rahapolitiikan aiemman kiristämisen, energian hintojen laskun ja vaimean kysynnän vuoksi euroalueen inflaatio hidastuikin vuonna 2024 lähelle kahden prosentin tavoitetta. Myös pitkän aikavälin odotukset ovat pysytelleet lähellä kahden prosentin inflaatiotavoitetta.

Asiantuntijalausuntojen mukaan EKP:n rahapolitiikka inflaation hillitsemiseksi onnistui hyvin, eikä suurta tuotannon menetystä tapahtunut. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan euroalueen tuotantokuilu (todellinen BKT - potentiaalinen BKT) jäi vain hieman negatiiviseksi. Suomen talouden kannalta EKP:n rahapolitiikkaa on kuitenkin pidetty liian tiukkana, ja osaksi siitä syystä Suomen talouskasvu on jäänyt vuodesta 2021 lähtien euroalueen kasvua hitaammaksi.

Inflaation talttumisen ja korkojen laskun seurauksena suomalaisten kotitalouksien ostovoima on kasvanut, mutta talouden toimintaympäristön epävarmuus, talouden heikko suhdanne sekä lisääntyneet konkurssit ja kasvanut työttömyys ovat pitäneet kuluttajien luottamuksen talouteen heikkona, eikä yksityinen kulutus ole lähtenyt kasvuun. Yksityisellä kulutuksella on suora vaikutus talouskasvuun ja sen voimakkuuteen.

Talousvaliokunta viittaa vuotta 2023 koskevasta pankkivaltuuston kertomuksesta antamaansa mietintöön (TaVM 25/2025 vp — K 19/2024 vp), jossa todetaan, että ainut keskuspankkien käytettävissä oleva keino sekä lisääntyneen kysynnän että tarjontashokkien aiheuttaman inflaation hillitsemiseksi erilaisissa tilanteissa on ollut rahapolitiikan kiristäminen. Talousvaliokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan taitavalla ja oikein ajoitetulla kansallisella finanssipolitiikalla voitaisiin periaatteessa kompensoida euroalueen yksittäisen maan talouden suhdanteeseen

huonosti sopivaa rahapolitiikkaa. Valiokunta yhtyy kyseisessä asiantuntijalausunnossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan Suomen heikossa julkisen talouden tilanteessa velkaantumisen kasvun pysäyttämiseen tähtäävien sopeutustoimien lykkääminen ei kuitenkaan olisi ollut järkevää. Asiantuntijalausunnossa yhtenä syynä Suomen heikompaan talouskehitykseen pidetään myös sitä, että Suomessa sekä yritysten että kotitalouksien luottojen korot on tyypillisesti sidottu lyhyisiin markkinakorkoihin, kun taas euroalueen muissa maissa korot ovat joko kiinteitä tai niitä tarkistetaan paljon harvemmin. Tällöin myös rahapolitiikan muutokset heijastuvat Suomessa selvästi nopeammin yritysten ja kotitalouksien lainojen korkoihin kuin euroalueella keskimäärin.

Rahoituksen saatavuus

Eri asiakokonaisuuksia koskevissa talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on yhä useammin tuotu esiin, että erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten on vaikea saada rahoitusta markkinoilta, ja niiden rahoituksen saatavuus on viime vuosina entisestään vaikeutunut. Tilanne on erityisen haasteellinen kasvavissa ja kansainvälistyvissä pk-yrityksissä, jotka ovat talouskasvun kannalta keskeisiä toimijoita.

Talousvaliokunta on erilaisissa asiayhteyksissä yrittänyt selvittää, mitkä syyt ovat vaikuttaneet siihen, että markkinaehtoisen rahoituksen saaminen on selvästi aiempaa vaikeampaa. Eri tahojen näkemykset tilanteesta poikkeavat toisistaan. Osa toimijoista katsoo, että rahoituksen saatavuus on vaikeutunut vallitsevan talouden suhdanteen, kiristyneen pankkisääntelyn, pankkien raskaiden pääomavaatimusten ja tiukan finanssialan valvonnan vuoksi. Toiset puolestaan pitävät rahoituksen saatavuuden vaikeutumista seurauksena keskittyneestä pankkisektorista, vähäisestä pankkien välisestä kilpailusta ja pankkien haluttomuudesta ottaa luottoriskejä.

Valiokunta pitää tärkeänä selvittää, mistä seikoista vaikeudet yritysten rahoituksen saatavuudessa johtuvat, ja miten tilannetta voidaan helpottaa. Tosiasioihin perustuva yhteinen tilannekuva ja eri toimijoiden välinen ratkaisuhakuinen vuoropuhelu ovat välttämättömiä, jotta ongelmiin voidaan puuttua tehokkaasti. Valiokunta korostaa, että rahoituksen saatavuuteen liittyvät vaikeudet eivät saa muodostua esteeksi elinkelpoisten yritysten kasvulle ja kansainvälistymiselle, joka on edellytys Suomen talouskasvulle ja kilpailukyvyn vahvistumiselle. Myös kotitalouksien rahoituksen saatavuus on valiokunnan saaman selvityksen mukaan selvästi hankaloitunut. Valiokunta pitää kansantalouden toiminnan näkökulmasta tärkeänä varmistua myös siitä, että talousasioistaan asianmukaisesti huolehtivilla yksityishenkilöillä on mahdollisuus saada hankintojaan varten markkinaehtoista rahoitusta kohtuullisin ehdoin.

Valiokunta toteaa vielä, että Suomen rahoitusmarkkinat ovat hyvin pankkikeskeiset, eikä Suomessa ole juurikaan muita yksityisiä toimijoita, jotka tarjoavat rahoitusta yrityksille investointeja varten. Kansallisia pääomamarkkinoita tulisikin pyrkiä laajentamaan ja yhdenmukaistamaan EU:n rahoitusmarkkinoiden kanssa niin, että Suomessa olisi kilpailukykyiset markkinat pankkien ohella myös muille rahoituslaitoksille. Lisäksi on erittäin tärkeää huolehtia siitä, että laajentuvat rahoitusmarkkinat houkuttelevat myös suomalaisia rahoitustoimijoita. Näin markkina ei rakentuisi yksinomaan ulkomaisten yritysten varaan, ja uusi laajempi rahoitusmarkkina hyödyttäisi sekä rahoituksen tarpeessa olevia yrityksiä että Suomen rahoitusmarkkinasektoria.

Pankkipetokset ja huijaukset

Valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa todetaan, että erilaiset maksamisen huijaukset ja petokset lisääntyivät kertomusvuonna voimakkaasti. Finanssialan toimijoiden intressinä on suojella asiakkaitaan, ja ne kehittävät jatkuvasti kyvykkyyksiään havainnoida ja estää petoksia ja huijauksia. Myös valvontaviranomainen on selvittänyt pankkien verkkomaksamisen prosesseja ja antanut niille suosituksia turvallisuutta parantaviksi toimiksi. Maksamisen kireä lainsäädäntökehys ja sen mukaiset maksutapahtumien loppuunsaattamista koskevat aiempaa lyhyemmät aikarajat tekevät huijauksiin ja petoksiin puuttumisen entistäkin haasteellisemmaksi.

Talousvaliokunta pitää asiantuntijalausuntojen tavoin kasvavaan ja haitalliseen pankkipetoksia ja -huijauksia koskevaan ilmiöön puuttumista erittäin tärkeänä. Valiokunta toteaa, että nykyisten keinojen lisäksi tulisi selvittää myös esimerkiksi mahdollisuutta sallia pankkien välinen laajempi tiedonvaihto, kun on kyse pankkipetosten tai -huijausten estämisestä. Tätä mahdollisuutta harkittaessa olisi hyödyllistä kartoittaa muiden Pohjoismaiden kokemuksia laajemman tietojenvaihdon vaikutuksista petosten ja huijausten selvittämiseen.

Muuta

Talousvaliokunta korostaa tehokkaasti toimivan rahanpesun estämisen ja pakotevalvonnan keskeistä merkitystä. Asiantuntijalausuntojen mukaan Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Myös valvontaan liittyvä vuoropuhelu valvojan ja finanssitoimialan välillä toimii hyvin. Valiokunta toteaa, että rahanpesun estämisen ja pakotteiden valvonnalla voi kuitenkin olla haitallisia vaikutuksia myös sellaisten yritysten toimintaan, jotka eivät millään tavoin ole osallisina rahanpesussa tai pakotteiden kiertämisessä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 19/2025 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2025 vp

Helsingissä 12.12.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Minna Reijonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen